

RÍKISLÖGREGLUSTJÓRI

Reykjavík 6. október 2020

Tilvísun: 2020090229

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið
Skuggasundi 1
150 REYKJAVÍK

Umsögn ríkislögreglustjóra um drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum nr. 49/1997 um varnir gegn snjóflóðum og skriðuföllum (markmiðsákvæði, endurskoðun hættumats, sektir o.fl.)

Þann 18. september 2020 voru drög umhverfis- og auðlindaráðherra að frumvarpi til laga um breytingu á lögum nr. 49/1997 um varnir gegn snjóflóðum og skriðuföllum (markmiðsákvæði, endurskoðun hættumats, sektir o.fl.) birt á samráðsgátt stjórnvalda og óskað eftir umsögnum.

Embætti ríkislögreglustjóra fagnar framkomnum drögum og vill koma á framfæri neðangreindum athugasemdum sem einkum snúa að samræmingu skyldna, viðbragða og notkunar hugtaka á grundvelli almannavarnalaga nr. 82/2008. Ekki eru gerðar athugasemdir við einstök ákvæði í drögum að frumvarpinu en athugasemdir eru gerðar við einstakar greinar núgildandi laga nr. 49/1997 sem rétt er að líta til vegna fyrirhugaðra lagabreytinga. Mikilvægt er að tryggja samræmi er varðar hlutverk og skyldur þeirra sem koma að almannavörnum.

Varðandi hugtakanotkun er mikilvægt að þau hugtök sem notast er við séu skilgreind með skýrum hætti og samræmis gætt við lagasetningu. Í drögum að frumvarpinu er til að mynda hugtakið áhættumat ekki skilgreint eða vikið að því í texta núgildandi laga nr. 49/1997. Áhættumat er forsenda þess að unnt sé að vinna með áhættu og nauðsynlegt að framkvæma slíkt mat í kjölfar hættumats. Í ljósi þessa er nauðsynlegt að samræmdar verði aðferðir í áhættustýringu með hættumati og áhættumati. Þá er lagt til að aðferðir sem lagðar eru til grundvallar í áhættustýringu séu þær sömu og í samræmi við viðurkennda aðferðafræði og staðla eins og til dæmis ISO 31.000.

Tillögur að breytingum á nógildandi lögum

Hvað varðar 4. gr. er lagt til að ríkislögreglustjóri skipi fulltrúa í hættumatsnefnd sveitastjórna en það kæmi til með að auðvelda það lögbundna eftirlit sem almannavarnadeild ríkislögreglustjóra hefur með störfum almannavarna í héraði, sbr 2. mgr. 4. gr. nógildandi laga.

Kveðið er á um hlutverk almannavarnanefnda við gerð viðbragðsáætlana í 5. gr. nógildandi laga en lagt er til að skýrt verði kveðið á um annars vegar viðbragðsáætlanir sem taka á viðbragði vegna ofanflóða í byggð og hins vegar rýmingaráætlanir vegna hækkandi áhættu á ofanflóðum í byggð.

Ríkislögreglustjóri leggur til að hlutverk og skyldur við gerð þessara áætlana sé skýrt í nýjum lögum og skyldu Veðurstofa Íslands til að annast gerð rýmingaráætlunar í samráði við ríkislögreglustjóra og lögreglustjóra. Kveða þarf einnig á um að rýmingaráætlanir skuli kynntar íbúum og viðbragðsáætlanir æfðar með viðeigandi viðbragðsaðilum þegar þær hafa verið gerðar. Koma þarf fram með skýrum hætti hver ber ábyrgð á að rýmingaráætlanir séu kynntar. Tryggja þarf að viðbragðsáætlanir séu gerðar samkvæmt lögum um almannavarnir, en meðal verkefna almannavarna eu leiðbeiningar og almenningsfræðsla.

Hvað varðar efni 6. gr., leggur embætti ríkislögreglustjóra til að ef Veðurstofa Íslands metur að áhætta á staðbundnum ofanflóðum í byggð hækki, skuli viðvörðun send til ríkislögreglustjóra ásamt tillögu um almannavarnastig. Ríkislögreglustjóri lýsir í kjölfarið yfir almannavarnastigi í samráði við lögreglustjóra. Óvissustig er lægsta stig viðvörðunar og kveður almennt ekki á um rýmingar. Á hættustigi er rýmingaráætlun virkjuð þar sem fyrirfram ákveðin svæði eru afmörkuð á sérstökum uppdráttum sem Veðurstofa Íslands ákvarðar. Kveða þarf á um að ef svæði hefur verið rýmt, skuli öll umferð bönnuð um það nema með sérstöku leyfi lögreglustjóra.

Einnig þarf að kveða á um að ef ofanflóð veldur tjóni sem kalli á viðbragð skuli neyðarstigi almannavarna lýst yfir og viðbragðsáætlun virkjuð auk aðgerðastjórnar almannavarna undir stjórn lögreglustjóra.

Þá er hugtakið hættuástand, sem kemur fram í 6. og 7. gr. nógildandi laga, ekki að finna í reglugerð nr. 650/2009 um flokkun almannavarnastiga en ríkislögreglustjóri tekur ákvörðun um almannavarnastig hverju sinni í samráði við viðkomandi lögreglustjóra ef unnt er, sbr. 1. gr. reglugerðarinnar sem sett er með stoð í 1. mgr. 34. gr. og 1. mgr. 5. gr. laga nr. 82/2008 um almannavarnir.

Í stað orðsins „hættuástand“ í 1. mgr. 7. gr. er lagt til að komi: almannavarnastig. Hættuástand er ekki skilgreint almannavarnastig samkvæmt reglugerð um almannavarnastig nr. 650/2009 en almannavarnastigin eru talin upp í 3. gr. reglugerðarinnar.

Lagt er til að ríkislögreglustjóri skipi fulltrúa í ofanflóðanefnd skv. 9. gr. laganna, þar sem nefndin tekur stefnumótandi ákvarðanir um áherslur við framkvæmd hættumats og byggingu varnavirkja.

RÍKISLÖGREGLUSTJÓRI

Eins og að ofan greinir er lagt til að gerðar verði frekari breytingar á ákvæðum laganna. Að mati embættis ríkislögreglustjóra er mikilvægt að almannavarnir sem heyra undir embættið fari nánar yfir ofangreindar athugasemdir og efni frumvarpsins á fundi, áður en það verður lagt fyrir Alþingi, og geri á fundi frekari grein fyrir ofangreindum sjónarmiðum.

F.h. RLS

Kristbjörg F. Hrólfsdóttir / Helga Einarsdóttir